

Türkiye’de Modern Jinekoloji ve Doğum Bilgisinin Babası Ord.Prof. Dr. Tevfik Remzi KAZANCIGİL

Nilüfer GÖKÇE¹, Esin KARLIKAYA²

ÖZET

Geniş kültürü, girişimciliği, azimli kişiliği ve disiplinli yetiştirme tarzı ile kendi ekolünü yaratmış olan Tevfik Remzi, 1894 yılında İstanbul’da doğdu. 1918 yılında Darülfünun-ı Osmani’yi bitirdi ve Tıbbi Fizik Tatbikatı alanında uzmanlaşmak üzere Almanya’ya Berlin’e gönderildi. 1924’te Besim Ömer Paşa’nın yanına müderris muavini (günümüzde doçentliğe uyan bir unvan) olarak girdi. 1933 yılında Atatürk’ün Üniversite Reformu’ndan sonra kurulan İstanbul Tıp Fakültesi’nde, Kadın Hastalıkları kürsüsünde Müderris Muavini olarak kadroda kaldı. 1934’te profesörlüğe, 1949’da da ordinaryüs profesörlüğe yükseldi.

Kadın üreme organlarındaki kanserlerde, doku ve hücre örneklerinin mikroskopla incelenmesine önem verdi. 1951’de yazdığı “Jinekolojide Histopatolojik Teşhis” (Diagnostic Histo-Pathologique en Gynecologie) adlı eseri ile 1952 yılında Fransız Tıp Akademisi Ödülü’nü kazandı.

Ord.Prof.Dr. Tevfik Remzi KAZANCIGİL’in kitaplarının yanında çeşitli dergilerde yayınlanan çok sayıda makalesi de bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kadın Hastalıkları ve Doğum, Profesör, Tarih, Türk

SUMMARY

FATHER OF MODERN GYNECOLOGY AND OBSTETRICS IN TURKEY

Tevfik Remzi was born in 1894 in İstanbul. In 1918 he was graduated from Darülfünun-ı Osmani and he was sent to Berlin for the education of medical physics application in 1924. He started working with Besim Ömer as associate in 1933. He assigned as Associate Professor of Gynecology and Obstetrics to Medicine Faculty of İstanbul University, found after The University Reform of Atatürk. In 1934 he became a professor and in 1949 senior professor.

He care the observation of cell and tissue samples in the cancer of women reproduction organs. He win The Award of French Medical Academy in 1952 with Diagnostic Histo Pathologique, had been written in 1951.

Ord.Prof.Dr. Tevfik Remzi Kazancigil has lots of essays beside his books, medical articles published in several literatures.

Key word: Obstetrics and Gynecology, Professor, History, Turk

TÜRKİYE’DE MODERN JİNEKOLOJİ VE DOĞUM BİLGİSİNİN BABASI ORD. PROF. DR. TEVFİK REMZİ KAZANCIGİL (1894-1969)

Türk jinekoloji tarihinde modernleşme Tanzimat’tan sonra başlar. Bu alanda ilk hocalar olarak Dr. Vuçino, Dr. Vahit ve Dr. Nuri Latif Bey’lerin isimlerine rastlanmaktadır. Paris’te doğum bilgisi okuyarak yurda dönen Besim Ömer Paşa ile yeni bir devir açılmıştır. Asepsi ve teknik yardım düşüncelerini de beraberinde getiren Besim Ömer Paşa’yı, 10-15 yıl sonra jinekolojiye modern ameliyat tekniğini sokan Asif Derviş Paşa izlemektedir (1, 2).

Kısa süren bu dönemlerden sonra jinekoloji ve doğumu bir kürsüde toplayan, örgütleyici, bilgili, enerjik bir bilim adamı olarak Tevfik Remzi karşımıza çıkar (1). Batıdaki pek çok gelişmeleri yakından izleyerek memlekete getirmiş, bugün tüm ülkeye yayılmış olan bir çok

deneyimli kadın hastalıkları ve doğum uzmanının Tevfik Remzi Ekolü’nden yetişmesini sağlamıştır. Prof.Dr. Rükneddin Tözüm, O’nu anlatırken “Tevfik Remzi, güzel konuşur. Sözlerini esprilerle süsler, fikirlerini iyice sindirtebilmek için size rastladığı zaman iki eliyle omuzlarınızdan tutar -bire dostum anlatabildim mi?- diye silkelemeyi de unutmaz” demektedir (3).

Dr.Tevfik Remzi’nin kalıcı etkisi, pek az bilim adamına nasip olan bir ekol yaratabilmiş olmasındandır (1). Bu ekolü geniş kültürü, filozofi düşünce biçimi, tarih bilgisi, azimli ve mücadeleci kişiliği, öğretmedeki ince espirili yaklaşımı ve disiplinli yetiştirme biçiminin etkisiyle yaratmıştır (4).

1894 yılında İstanbul’da doğan Tevfik Remzi, 1918 yılında Darülfünun-ı Osmani’yi (sonradan İstanbul Darülfünunu oldu) bitirdi.

¹: Öğr. Gör. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji A. D.

²: Araş. Gör. Dr. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji A. D.

Mükemmel derecede Almanca ve Fransızca bilen. I.Dünya Savaşı sırasında Askeri Tıbbiye'den birincilikle mezun olan ve dil sınavlarını geçen Üstteğmen Tabip Tevfik Remzi, hükümet tarafından 1918 yılı başında **Tıbbi Fizik Tatbikatı**'nı öğrenmek üzere Almanya'ya, Berlin'e gönderildi (5).

Ancak, savaşın kötü sonuçlanması üzerine İstanbul'a dönmek zorunda kaldı (6). Daha sonra Besim Ömer Paşa'nın da desteği ile 1919-1924 tarihleri arasında **Muhtar Ata** ile birlikte İsviçre'ye gönderildi (6, 7) ve Cenevre Üniversitesi'nde yabancı asistan olarak çalıştı. Bir yıl kadar da Dresden Üniversitesi'nde çalıştıktan sonra, 1924 yılında Türkiye'ye döndü (8, 9). "**Gebelikte Hipofiz**" konulu bir tez hazırlayarak günümüzün doçentlik sınavına eş değer bir sınava girdi.

1924'te İstanbul Darülfünu'na (Kadırga'daki doğum kliniğine) Besim Ömer Paşa'nın yanına **Müderris Muavini** (doçent) olarak girdi (5, 10, 11). O dönemde **Asaf Derviş Paşa**'nın jinekoloji kliniği Haydarpaşa'da idi. Her iki hocanın klinikleri ayrı ayrı çalışmakta idi ve yataklı servis bölümleri yoktu. 1924 yılında kadın doğum kliniğine yataklı servisin açılmasını ısrarla isteyen genç Doçent Tevfik Remzi ile onu bu atılımında destekleyen dönemin ünlü hocası **Kenan Tevfik Bey** (1885-1942) olmuştur (10). Çalışmalarının sonunda doğum kliniğinin yataklı servisi 1902-1903 yılları arasında Sarayburnu'nda, şimdi Parklar ve Bahçeler Müdürlüğü binası olarak kullanılan binada, 3-5 yataklı olarak kuruldu (2). Asaf Derviş Paşa'nın vefatından sonra 1927-1928'de

her iki klinik de, Haydarpaşa'da tek kadın doğum kliniği olarak birleştirildi ve Tevfik Remzi de orada çalışmaya başladı.

1928 yılının yaz aylarında Roma Üniversitesi Tıp Cemiyeti tarafından İtalya'ya davet edilen tıp öğrencilerinden oluşan 30 kişilik gurubun başında Dr. Faik Kerim Gökay (1900-1987) ile birlikte Tevfik Remzi Kazancıgil de bulunuyordu.

Cumhuriyetle birlikte başlayan Milli Türk Tıp Kongreleri'nde kadın hastalıkları ve doğum konusunda klinik çalışmalara dayanan tebliğler yapılmaya başlanmasına büyük katkıları olmuştur.

Tevfik Remzi Kazancıgil'in kişisel ilgisi ve çabaları ile Jinekolojik Patoloji Laboratuvarı'nın çekirdeği Kadırga'da kurulmuştur. Buna, ünlü patoloji hocası **Dr.Hamdi Suat Bey** de destek olmuştur. 1926 İstanbul Şehremaneti (İstanbul Belediye Başkanı) **Operetör Dr.Emin Bey**'in yardımı ile Türkiye'ye ilk kez radyum satın alınmış, uygulamasını da Tevfik Remzi Kazancıgil üstlenmiş; kanser olgularına histolojik tanımlar konularak başarı ile uygulanmaya başlanmıştır ve elde edilen sonuçlar İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası'nda 1930'da yayınlanmıştır. Klinik materyal sonuçlarına dayanan bir rapor da, 1929'da III. Milli Türk Tıp Kongresi'nde sunulmuştur (5, 10, 12, 13). Aynı yıl bu raporlar, Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil tarafından bir kitap haline getirerek yayınlanmıştır (5, 12).

Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil, 1933 yılında Atatürk'ün Üniversite Reformu'ndan sonra kurulan (Ek 1)

EK 1: Maarif Vekâleti'nce 31 Temmuz 1933'te İstanbul Darülfünun hocalarına gönderilen ve vazifeden affedildiklerini bildiren yazı (2):

Ankara, 31 Temmuz 1933

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

MAARİF VEKALETİ

YÜKSEK TEDRİSAT DAİRESİ

Müderris Muavini Tevfik Remzi Beyefendi'ye:

Muhterem Efendim, 31 Mayıs 1933 tarih ve 2252 numaralı kanunla Büyük Millet Meclisi 31 Temmuz 1933'ten itibaren İstanbul Dârülfünunu'nu ilga etmiştir.

Bu kanun hükmüne tevfikân Dârülfünu'nun bütün tedris heyeti ve idare memurları, 31 Temmuz 1933 tarihinden itibaren açığa çıkarılmış demektir.

Hayatını, uzun senelerden beri Dârülfünun'a hasretmiş olanlardan tekaüt edilmek ve yahut başka bir vazife almak suretiyle bizden ayrılanlara karşı hürmetimiz derin ve ebedidir. Bu değişikliğin başlıca sebeplerinden birisi yeni şartlara uygun bir üniversite maksadıdır.

Zatîalinize yeni kadrodaki vaziyeti ikinci bir mektupla bildirilecek tir. Efendim

Maarif Vekili

Dr. Reşit Galip

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'nde Kadın Hastalıkları Kürsüsü'nde Müderris Muavini olarak (Ek 2) kadroda kalmıştır (8. 9. 11. 12). Bu arada kadın doğum kliniğine

dışardan Ord. Prof. Dr. Wilhelm Liepmann (1878-1939) hoca olarak getirilmiş. Dr. Tevfik Remzi de Liepmann gidinceye kadar onunla birlikte çalışmış ve onun tercümcelerini yapmıştır.

EK 2: 1 Ağustos 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi'nin kurulduğunu ve Dr. Tevfik Remzi'nin Profesör Muaviniğine atandığını bildiren yazı (2).

Ankara, 01 Ağustos 1933

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

MAARİF VEKALETİ

YÜKSEK TEDRİSAT DAİRESİ

Müderris Muavini Tevfik Remzi Beyefendi'ye:
Muhterem Efendim.

Maarif Vekâleti, 31 Temmuz 1933 tarih ve 2252 numaralı Kanun mucibince 1 Ağustos 1933 tarihinden itibaren yeni İstanbul Üniversitesi'ni kurmaya memur edilmiştir.

Bu kanunun ikinci maddesine göre, 31 Mayıs 1934 tarihine kadar Üniversite kadrosu muvakkattir. Kar'i kadro bu tecrübe devresinden sonra yapılacaktır.

Bu şartlar dahilinde, 1933-34 ders yılı için İstanbul Üniversitesi'nde Tıp Fakültesi Kadın ve Doğum tedrisatını idareye, 55 lira aylıkla Profesör Muavini olarak tayin edildiniz.

Cumhuriyet idaresi, yeni üniversitede çalışacaklardan bu müesseseyi en kısa zamanda asri ihtiyaçlara uygun hakiki bir kültür ocağı haline sokmalarını bekliyor.

Bu uğurda büyük himmet ve gayret göstereceğinize kaniim. Muvaffakiyetinizi diler saygılar sunarım. Efendim.

Maarif Vekili
Dr. Reşit Galip

Liepmann'ın derslerini o kadar güzel çeviriyordu ki, bir gün Liepmann, Ord. Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel'e "Tevfik Remzi'yi zevkle dinliyorum" demiştir (3. 6. 7).

Tevfik Remzi, 1934'te Profesörlüğe, 1949'da da Ordinaryüs Profesörlüğe yükselmiştir (8. 9).

1936 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne bağlı olarak ikinci bir kadın-doğum kliniğinin açılmasına karar verilmiş ve Evkaf'a (Vakıflar'a) ait yarım hastane pavyonlarından birine yerleşme olanağı doğmuştur. Liepmann, bu yeni servisin sorumluluğunu yüklenirken, Tevfik Remzi'de Haseki'de kalacaktı. Fakat uzun süren inşaat döneminde Liepmann ölmüştür. Bu arada II. Dünya Savaşı çıkmıştır. Liepmann'ın ölümünden sonra Dr. Tevfik Remzi, Guraba Kliniği'nin oluşum ve düzenlenmesinde çalışmış ve Maarif Vekaleti tarafından Haseki ile beraber Guraba Hastanesi'nde açılan kadın-doğum kliniğinin de yönetimiyle görevlendirilmiştir (2). 6 Mart 1942 yılında ilk

açılış dersini de veren Tevfik Remzi, bir yıl bu kliniği yönetmiştir. Daha sonra Guraba Kadın-Doğum Kliniği'nde Naşit Ercz. Haseki Hastanesi'nde açılan diğer bölümünde de Tevfik Remzi Kazancıgil görev almışlardır (3. 11). İdaresine verilen bu kliniğin de yeni ve modern araçlarla donatılmasını sağlamıştır. Kadın üreme organlarındaki kanserlerde, doku ve hücre örneklerinin mikroskopla incelenmesine önem vermiş; tanı ve tedavi konusunda öncü araştırmalar yapmıştır. Bu konuyu ele alan 1951'de yazdığı "Jinekolojide Histopatolojik Teşhis" (Diagnostic Histo Pathologique en gynecologie) adlı eseri ile 1952 yılında Fransız Tıp Akademisi Ödülü'nü kazanmıştır (9. 10).

1954 yılında Fransız hükümeti tarafından kendisine Legion d'Honneur nişanı verilmiştir. 27 Mayıs 1960'tan sonra 147 öğretim üyesi ile birlikte Üniversiteden uzaklaştırılan Tevfik Remzi, 1963 yılında yeniden görevine dönmüştür(8,9).

1967'de Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin kuruluş aşamasında kadın doğum kliniğinin kurulup düzenlenmesinde etkin rol oynamıştır (2, 8, 9).

19 Ocak 1969 tarihinde hayata gözlerini yummuştur (14).

Dr. Tefvik Remzi, İstanbul Üniversitesine bağlı kadın-doğum kliniklerinin çağdaş bir yapıya kavuşturulmasında ve bu alanda uzman hekim yetiştirilmesindeki çabalarıyla Cumhuriyet sonrası modern tıp öğrenimimizde bir atılım yapılmasını sağlamıştır.

Türkiye'nin ilk Hormon ve Radyoloji Laboratuvarı'nı kuran Kazancıgil, gebelik süresince kadının eğitimine, ruh ve beden sağlığının korunmasına yönelik yayınlarıyla da konunun toplumsal boyutlarına önem veren ilk hekimlerimizden biri olmuştur (9).

Genel kültürü çok geniş, içinden çıkamadığı ya da aşına olmadığı bir konu hemen hemen hiç bulunmayan Tefvik Remzi, iyi bir kitap kurduydü ve alabildiğince çok okurdu. O kadar ki bu kitap merakı sayesinde İstanbul'un en zengin kütüphanelerinden birine sahip olmuştur. Dr. İhsan Şükrü Aksel, Tefvik Remzi'yi anlatırken "bazen genel kütüphanelerde bulamadıkları eserleri, onun kütüphanesinden bulup faydalandıklarından" söz etmektedir (6).

Hocamız Dr. Ratıp Kazancıgil, Tefvik Remzi ile ilgili hatıralarını anlatırken kitap merakı ile ilgili olarak şunları aktarmaktadır: "Tefvik Remzi Hoca okumayı çok seven titiz bir kişidir. Evinde özel bir kütüphaneye sahipti. Evinin bir salonunu kütüphane haline getirmişti. Salon, iki sıra raflar konularak kitaplarla dolmuştu. Kütüphanede bir kitap arayacağınız zaman bu raflar arasında dolaşmanız gerekmekte idi. Hoca o kadar çok kitaba sahipti ki, kitapların bir kısmı yerlerde dizili olarak durmakta idi.

Her Pazar günü, Tefvik Remzi Hoca'nın evinde Fuat Köprülü, Mükremin Halil, Kazım İsmail ve şimdi adını hatırlayamadığım birçok ünlü kişiler bir araya gelerek edebi sohbetler yaparlardı. Bu sohbetlerin sonunda da yemek yenirdi. Bazen ben de bu sohbetlere dinleyici olarak katılırdım" dedikten sonra şöyle devam etmektedir:

"Tefvik Remzi Hoca'nın Kazancı yokuşunda, sol tarafta kendine ait bir apartmanın alt katında muayenehanesi vardı. Ara sıra oraya kendisini ziyarete giderdim. Yanında Şükriye adında bir hanım çalışıyordu. Gelen önce ona ismini yazdırır, o da içeriye girerek hocaya

bildirirdi. Hoca, fırsat bulduğu bir arada gelir bir iki dakika görüşürdük.

Hoca, kürsüye geldiği zaman, burada bulunan hoca ve asistanlar sıraya geçer, hocanın tek tek elini öptükten sonra çalışmaya başarlardı. Bu her sabah böyle tekrar ederdi.

Çalışmalarında son derece titiz olan hoca yanında çalışanların da böyle olmasını istiyordu" (7).

Dr. Tefvik Remzi, 1927 yılında kurulan **Türk Viladiye ve Emrazı Nisaiye Cemiyeti** ile **Türk Kadın Hekimleri Birliği'nin** (daha sonra **Türk Jinekoloji Cemiyeti** ismini almıştır) kurucu üyesidir.

İlk Türk jinekoloji dergisi olan ve 1928 yılında yayınlanmaya başlayan **Türk Nisaiye ve Viladiye Mecmuası'nı**, 1933 yılında yayınlanmaya başlayan **Klinik** adlı aylık tıbbi gazeteyi, 1943'te **Türk Ginekoloji Arşivi'nin**, 1937'de **Türk Doğum ve Kadın Hastalıkları Dergisi'nin**, 1953'te **Türk Jinekoloji Mecmuası-Acta Gynecologica Turcica'yı** çıkartmıştır (2). İstanbul Üniversitesi Mecmuası'nın yazı heyetinde de yer almıştır (12).

Prof. Dr. Faik Kerim Gökay'ın 1928'de çıkartmaya başladığı **Tıp Dünyası** dergisinin ilk makalesi, "**Ağrısız Doğum**" başlığı altında Tefvik Remzi tarafından yazılmıştır (6).

Tefvik Remzi Hocanın monografileri Fransızca olarak yayınlanmıştır. 1951'de yayınladığı "**Ginekolojide Histo-Patoloji Atlası**" en güzel eserlerinden biridir.

Tefvik Remzi Kazancıgil, meslek yayınları dışında, tıp eğitimi, doğu-batı kültür ilişkileri ve üniversite meseleleri ile ilgili görüşlerini de zaman zaman dile getirmiş ve bunlar yazıldıkları dönemle ilgili belgeler haline gelmişlerdir (15).

Yayın ve Bildirileri: (2, 16)

1. "Öjenik Hakkındaki Türk Ocağındaki Konferans", Haber Haftalık Dergi, 1925.
2. "Technique opératoire des grossesses intraligamentaires", Gynec. Obst. T: IX. No. 5, 1924.
3. "Mibyazın dahili ifrazları", İstanbul Seririyatı, No. 3. S. 5, 1927.
4. "Cicmi afsar", İstanbul Seririyatı, No. 7 S. 5, 1927.
5. "Dahili ifrazlar ve mibyaz", İstanbul Seririyatı No. 5. S. 5, 1927.
6. "Radium ve Pierre Curie", İst. Tıp Fak. Mec. (Eski seri), No. 3, 1927.

7. Nisaiye ve vilâdiyete usulü muayene. Kader Matb. 129 S. İst. 1928.
8. Ameliyatı vilâdiye. İst. (İst. Tıp Fakültesi külliyyatından) 136 S. 1928.
9. "Unku rahimde prekanseröz nesci tegayyürler", Türk Nis. ve Vilâdiye Mec. No. 1, S. 1, 1928.
10. "Mihbel cidarı halfisinin ziyat ve stenoz ameliyat cinsleri", Türk Nis. ve Vilâdiye Mec. No. 1, S. 1, 1928.
11. "Ağrısız Doğum", Tıp Dün. No. 1, 1928.
12. "Tıbbın tedris usullerine ve felsefesine dair", İst. Tıp Fak. Mec. (Eski seri), 11: 55-93, 1929.
13. "Tıbbın tedris usullerine dair" Monografi, İst. Hüsnütabiat Matb. 40 S., 1929.
14. "Türk tababetinin tekamülü", Tıp Dün. No. 2: 475-477, 1929.
15. "Kanserin kürioterapisi". III. M.T.T.K (Rapor), Kader Matb. İst. 300 S. 1929
16. "Hipofize kadın tenasül cihazının münasebetleri", Aylık Tıp Gazetesi, 1930.
17. "Radiumla tedavi ettiğimiz 200 unku rahim kanseri". İst. Tıp Fak. Mec. No. 90-10, 1930.
18. "Yumurtalığın vazifesi", Prof. Mazhar Osman'ın yayınladığı Sıhhat Almanacağı'ndan, 1930.
19. "Rahmin lenfa sistemine dair", İst. Tıp Fak. Mec. No. 11-12, 1930.
20. "Rahmin gışai muhatısının hiperplazisi", İst. Tıp Fak. Mec. No. 3-4, 1931.
21. "Rahmin lenfa sistemine dair yazılan yazıya Ahmet Asım Onur'un verdiği cevaba karşılık", İst. T.F. Mec. No. 1-2, 1931.
22. "Rahmin gışai muhati hiperplazisi", Monografi. İst. Matb., İst., 48 S. 1931
23. "Nifasi endometrite bağlı kıyhi embolie neticesinde bir parapleji vakası", İstanbul Seririyatı, No. 5, 1932 (İ. Ş. Aksel ile).
24. "Spor ve kadın", Monografi neşriyatından, 1932.
25. "Türk ırkının hıfzıssıhhası", Hayat mec., Sayı:57, 1932.
26. "Rahim unku kanserlerinde biopsi", İst. Seririyatı, No: 4, 1932.
27. "Gebelerin beslenmesi", Pratik doktor, No. 9, 1932.
28. "Nisaiye ve vilâdiye muayenelerinde asepsi ve antisepsi", Prat. Dok. Mayıs-Haziran 3, (5-6), 1933.
29. "Tıbbın halihazırına umumi bir bakış", Klinik Mec. 1, (1), 1933.
30. "Eugenik", Klinik Mec. 1, (1), 1933.
31. "Rahim fibromlarında röntgen tedavisinin hudutları", Klinik Mec., 1, (1), 1933.
32. "Akciğer tüberkülozu ve gebelik", Klinik Mec., 1, (2), 1933.
33. "Tıp Fakültesi ıslahat münasebeti ile", Monografi, İst. Cumhuriyet Matb., 1933.
34. "Zur frage der bildungstatte der gonadotropen wirkstoffe des schwangenrenharnes", Zbl., f. Gyn. 58: (33), 1934.
35. "A propos de la guerison spontanée de la Chorion-epithelioma" Bull. Assoc. Franc. Etude du Ca No. 4, 1935 (N. Erez ile).
36. "Zwei zeltene Anomalien der portio" Zbl. F. Gynec. 59: (43), 1935.
37. "Pratisyen hekim ve jinekoloji", Dirim Mec. S. 6, 1935.
38. "Mein biopsiverfahren am collum uteri", Puplicado el "Libro de Oro" hemonaje al Prof. Dr. Angel H. Roffo, Buenos Aires, 1935.
39. "Rüya: Öjenik cemiyeti dolayısı ile", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1935.
40. "Cerrahın psikolojisi", Ayda bir (10), 1936.
41. "Rahim kanserinin erken teşhisi", Dirim (8), 1936.
42. "Bugünkü hekimliğin manası", Poliklinik (10), 1937.
43. "Kadınlarda kısırlık meselesinin pratik tarafları", Pratik Doktor (9), 1937.
44. Mein biopsiverfahren am collum uteri . Pratische karsinomblätter No. 3, 1937 (Ciena).
45. "Kadın psikolojisi". İst. Üniv. Konferansları kitabı(3),1937.
46. "Dış gebelik ile rabitaları bakımından kadın tenasül uzuvlarının büyüme ve gelişme kusurları hakkında yeni bilgiler", Acta Turcica Gyn. 1, (1), 1937.
47. "Une nouvelle methode pour le traitement chirurgical des stenoses acquises du vagin", Congre Int. De Chirurgie, Kahire, 1937.
48. "Acının felsefesi", Tıp Yolunda yılbaşı. 1938.
49. "Notre methode pour le traitement des fievers puerperales", Congre Int. de Gynec. Amsterdam, 1938.
50. "Kadında cinsi hayat, gebelik, lohusalık ve doğum hakkında folklor anketi", Kenan Basımevi, 1939.
51. "Besim Ömer Paşa", Cumhuriyet gazetesi, Mart 1940.

52. "Papillo endothelioma ovarii" Report of three cases and discussion on so-called mesonephroma ovarii of Schiller", Am. J. Of Ca. 40: 199, 1940 (W. Laqueur, P. Ladewig ile).
53. "Pratisyen hekimin doğum malûmatı", Erzurum Üniv. Haftası, 1940
54. "Tıbbî folklor anketi tecrübesi", Erzurum Üniv. Haftası, 1940.
55. "Kadın sağlığı ile doğum ve nüfus meselelerinin alâkası", Erzurum Üniv. Haftası, 1940.
56. "Rüyada hekimlik", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1941.
57. "Doğum inzarının tayini", Dirim Mec., No. 1-2, 1941.
58. "Doğum ve çocuk hıfzıssıhhası", Diyarbakır Üniv. Haftası, 1941.
59. "Rahim mukozasına ait anotomo-klinik, hormonal meseleler", Diyarbakır Üniv. Haftası, 1941.
60. "Tıbbiyeliler bayramı", İst. Tıp Fak. Mec., 4: 2142-2147, 1941.
61. "Bizde feminizmin tarihine dair", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1942.
62. "Bir edebiyat tezi için toplanan notlardan", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1943.
63. "Tam histerektomiden sonra pelvisin gazlı bezle drenajı için basit âlet", VII. Milli Türk Tıp Kong. (MTTK), 1943
64. "Doğumun üçüncü devrinde priemun bastırılması için bir âlet", VII. M.T.T.K., 1943.
65. "Kadın tenasül hormonlarını vücuda veriş tarzında yeni usul: Lokal tatbik", M.T.T.K., 1943.
66. "Gebelerde salgın halinde görülen atrofik akut hepatit", M.T.T.K., 1943.
67. "Kadında kısırlık", Samsun Üniv. Haftası, 1944.
68. "Kanser ve başlaması nasıl anlaşılır", Samsun Üniv. Haftası, 1944.
69. "Yumurtalıktaki teka ve granuloza tümörlerinin histojenezi", İst. Tıp Fak. Mec. 7. (2), 1944.
70. "Hekimlik karşısında Socrate, Eflatun, Hipokrat", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1944.
71. "Makamı Hayret", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1945.
72. "Sperma ve kısırlık", Türk Tıp Cem. Mec. S. 2. No. 5, 1945.
73. "Endometriumda yapılan 3000 histopatolojik muayene usulleri", Türk Tıp Cem. Mec. 10, (5), 1945.
74. "Pasteur ve doğum bilgisi", Türk Tıp Cem. Mec. 11: 471-480, 1945.
75. "Sosyal avitaminoz ve osteomalazi", IX. M.T.T.K. 1946, (A.Çöllü ile).
76. "Üniversite kadın kliniği", IX. M.T.T.K. 1946.
77. "9.Türk Tıp Kong. İntibalar", Pratik doktor, No. 9-10, 1946.
78. "Hekimliğin sosyal cephesi Poliklinik", No. 159, 1946.
79. "Biopside hatalar", IX. M.T.T.K. 1946 (T. Artunkal ile).
80. "Köyde doğuma yardım meselesi", VII. M.T.T.K. 1946.
81. "Kadın hekimleri ve Alchimie", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1946.
82. "Kadın genital organından kendiliğinden atılan parçalarla teşhis" IX. M.T.T.K. 1946.
83. "Penicilline ve kadın doğum intanları", IX. M.T.T.K. 1946.
84. "Rahim sarkomlarının teşhisi", IX. M.T.T.K. 1946 (C. Hülâgû ile).
85. "Dermografi işlerimiz", IX. M.T.T.K. 1946.
86. "Doğumda anestezi", IX. M.T.T.K. 1946 (N. Doğrusöyler ile).
87. "Rahim mukozasının siklografisi", IX. M.T.T.K. 1946.
88. "Collum kanserlerinin bizdeki hali", IX. M.T.T.K. 1946 (M. Baltacı ile).
89. "Genital hormonla tedavinin imkân ve hudutları", IX. M.T.T.K. 1946 (Z. Üstün ile).
90. "Kadınlarda hormonlarla memelerin münasebeti", IX. M.T.T.K. 1946 (H. Or ile).
91. "Cinai düşüğe dair", IX. M.T.T.K. 1946 (S. Oğuz ile).
92. "Sosyal jinekoloji", IX. M.T.T.K. 1946 (H. Taylan ile).
93. "Dış gebelikler", IX. M.T.T. 1946.
94. "Dertli dolabın hikayesi", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1947.
95. "Yeminli talebe", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1948.
96. "Tıbbiyeliler bayramı", İst. Tıp Fak. Mec., 11: 167-172, 1948.
97. "Dil meselesi hakkında rapor", Muallimler Birliği Dil Kongresi Tutanakları, 1948.
98. "Beyin frengisine bağlı hipofiz harabiyeti amaroz ve hipofiz amenoresi", Türk Tıp Cem. Mem. 14 (11), 1948 (H. Or ile).
99. "Yeni bilgilere göre kadın kısırlığının teşhis ve tedavisi", X. M.T.T.K. 1948.

100. "Plastik usullerle suni vagina yapılması usulleri hakkında tenkidi görüşler", T. Jin. Arş. 15: (55-56), 1948.
101. "Instruments nouveaux: L'abaisse perinée", Press. Med. 56, (25), 1948.
102. "Doğum bilgisi". Cumhuriyet Matb., İst., 400 S., 1948.
103. "Traitement de la Tbc. De la muqueuse uterine par l'application locale de la streptomyciine", Congre. Int. Path. Comparée İstanbul, 1949.
104. "Oğluma mektuplar", Tıbbiyeli gazetesi (5 makalelelik bir seri) 1949.
105. "Tıbbiyelinin hâtıra defterinden", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1949.
106. "Şakir Paşa'yı anarken". Tıbbiyeli gazetesi, 1949.
107. "Zamanımızın tıbbına bir bakış", İst. Klinik dersleri, No: 19, 53-83, 1950.
108. "Genç kızlarda hematokolpos", Türk Tıp Cem. Mec. No. 5, 1951
109. "Jinekolojide histo-patolojik teşhis atlası". Üniversite Yayınları, Devlet Matb., İst., 1951.
110. "Stajyere mektup", Tıbbiyeli gazetesi, 1951.
111. "Tıbbiyelinin defterinden iki sayfa", Tıp Yolunda yılbaşı, 1951.
112. "Tıbbiyeliler bayramı", İst. Tıp Fak. Mec., 14: 206-211, 1951.
113. "Diagnostic histo-pathologique en gynécologie", Expansiyon Scientifique editeur, Paris, 1952.
114. "Sur un cas de grossesse a terme dans une corne accessoire par migration transperitoneale de l'oeuf", Semainere des Hopitaux 10-14 Aout., 1952 (Kç Akol ile).
115. "Les effets histologiques des injections locales d'antibiotiques les formes bourgeonnantes et infectees du Cancer du col de l'uterus", Compte rendu de la soc. De Gyne, 4 Avril, 1953.
116. "Tumeurs multiples de l'ovaire et l'uterus oservés apres un traitement intense par la cortisone" Compte Rendu de la Soc. Franç de Gyne. 2 Mar. 1953.
117. "A Propos de l'histogenese des tumeurs de l'ovaire", Compte Rendu de la soc. Franç de gyne. 2 Mar., 1953.
118. "Discussion sur le syndrome de Demons-Meigs", Bull. De la fed. Gyne. et Obst. Tome 5, No. 3, 1953.
119. "Kadın-doğum kliniği giriş dersi", T. Jin. Mec. S. 1., No. 1, 1953.
120. "Birinci kadın doğum kliniği laboratuvarları açılış dersi", T. Jin. Mec. 1, (1), 1953.
121. "Kadın doğum polikliniği dersleri", T. Jin. Mec. 1, (1), 1953.
122. "Tıbbiyede yeni kültür", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1953.
123. "Amerika'da hekimlik bilgisini genişletmek isteyen yüzlerce talebe: Cehenneme selam", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1954.
124. "Hepatite aigue tuberculeuse chez une femme enceinte", Bult. Fed. Soc. Gyne. 6, (1), 1954, (C. Kazancıgil, M. Vahdet ile).
125. "Prophylaxie dans l'hyperplasie glandulaire kystique", Cong. Int. De Gyne. Geneve, 1954 (S. Güvener ile).
126. "Bir rüya", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1955.
127. "Cycle interstitiel de l'endometre", Strasburg Med. No. 7, 1955.
128. "Un cas d'anus vestibulaires Technique operatoire", (XVI Fr. Jinek kong.) Bull. Fed. Gyne. 7, (5 bis), 1955 (T. Artunkal, İ. Ünlüer ile).
129. "Emrazı umumi muallimi Dr. Abdülhak Adnan Bey", İst. Tıp Fak. Mec. 19: 231-237, 1956.
130. "Jinekolojide geriatri", Tıpta Yenilikler (1), 1956.
131. "Üniversitelerimiz". Monografi, İst. Doğan matb. 54 S., 1956.
132. "Traitement chirurgical de l'aplasie vaginale", Gyne. Et obst. 55 (4), 1956
133. "Türk tıbbının garba dönüşü", Türk Tıp cem. 100 yıl hususi sayısı, 1956.
134. "M. İbni Sina'dan Ord. Prof. Süheyl Ünver'e mektup", Tıp Yolunda Yılbaşı, 1956.
135. "Dünya'da ve bizde kanser". Tıpta Yenilikler, (3), 1957.
136. "Bünye ve kısırlık". Kısırlık kitabında, 1958.
137. "Kısırlık, Psiko-somatik meseleler ve libido", Kısırlık kitabında, 1958.
138. "Kısırlığın tedavi usulleri", Kısırlık kitabında, 1958.
139. "Kadında kısırlık, teşhis ve tedavi usulleri", İstanbul Tıp Fak. Matb., 600 S., 1958.
140. "Grossesse ovarienne survenant a 2 reprises chez la meme femme" (XVII. Fr. Jinek. Kong.) Bull. Fed. Gyn. Obst. 9: 394 (4 bis) 1957 (S. Güvener, C. Hülügü ile).
141. "Umumiyetle genital kanser meselesi", Kanser semp., 1958.
142. "Kollum uteride habis lezyonlar", Kanser Semp., 1958.

143. "Kollum uteri kanserinin cerrahi tedavisi", *Kanser Semp.*, 1958.
144. "Tumeurs mixtes. Tumeurs de Brenner canserisc". II. Uluslararası Jinekoloji Kongresi, Kanada, 1958 (K. Akil ile).
145. "Cyclographie comme moyen de diagnostic de la sterilité". II. Uluslar arası Jinekoloji Kongresi, Kanada, 1958 (K. Akil ile).
146. "Genç hekimin alın yazısı". *Tıp Yolunda Yılbaşı*, 1958.
147. "Deciduome polypeux de l'endometre". *Bull. Fed. Byn. Obst.* 9: 243 (4 bis), 1959 (S. Güvener ile).
148. "Les anastomoses arterio-veineuses dans l'endometre et la nidation chez la femme". *Bull. Soc. R. Belge, Gynec. Obst.* 30: 645 (6), 1960.
149. "Grossesses extra-uterine en physiopathologie in La Grossesse extra-uterine". *Masson Edit. Paris*, 1961.
150. "Sur le traces d'Hypocrate en Anatolie". XVII. Uluslararası Tıp Tarihi Kong. Vol. 1, S. 79, 1960.
151. "Obstetric and gynecology teachingi". *Int. Medical Education Vol.* 1 S. 349, 1961.
152. "Zur prophylaxie und therapie von spasmen in einer geburtshilflich gynakologischen clinic". *Medisinische Monatchrift* 12: 826, 1961.
153. "Les malformation congenitales de l'appareil genital de la femme". III. Uluslararası Jinekoloji Kongresi, Vol. III, S. 68, 1961.
154. "Kadında tahrik yumurtlaması". VII. M.T.T.K serbest tebliğ, 1962.
155. "Etude anotomo clinique de 7 cas de dysgenesle gonadique (biopsies de l'ovarie)". (XX. Cong. Fr. Gyn.) *Bull. Gynec. Obst* 15: (No. 5 bis), 1963 (T. Artunkal ile).
156. "Claude Bernard ve Şakir Paşa" Monografi, *İş Derg. (İkt. Fak. Yay.) İstanbul*, 1963 (Z. Fındıkoğlu, S. Ünver ile).
157. "Claude Bernard ve Şakir Paşa, monografi,
158. "Tumerus virilissantes chez les petites filles. etude comparé d'un masculinovoblastoma de l'ovaire et d'un adenome surrenalien virilissant", *Annales Paediat.* 203: 206, 1964 (T. Artunkal, R. Onarır, A. Kazancıgil ile).
159. "Orhan Remzi Kazancıgil", *T. Rad. Mec.* Sayı:2, 1964.
160. "Struma ovarii (20 senelik materyeldeki 14 vakanın mütalâası)", *T. Jin. Mec.* 1: 34 (1), 1964.
161. "Aile planlaması konusunun biyoloji, psikoloji, sosyoloji ve tıbbî bakımından görünüş ve neticeleri", *T. Jin. Mec.* 1: 103 (2), 1964.
162. "Maurice Mayer (1904-1964)", *T. Jinek. Obst. Mec.* Cilt 1, sayı:4, 1964.
163. "Cerrahpaşa tıp bülteni ve Türkçe tıp mecmuaları hakkında", *Cerrah. Tıp Bült.* 1: 60-63, 1967.
164. "Kollum kanserinin cerrahi tedavisi", *Haseki Tıp Bült.* 10: 7-42, 1972

Tevfik Remzi Hocamızın kitaplarından iki tanesi: İstanbul Tıp Fakültesi yayınlarından çıkan ve İstanbul'da Cumhuriyet Matbaası'nda 1948 yılında basılan **Doğum Bilgisi** (demirbaş kayıt no:2049) ile İstanbul Fakülteler Matbaası'nda 1958'de basılan **Kadında Kısırlık, Teşhis ve Tedavin Esaslar** (demirbaş kayıt no:1547) adlı kitapları, Anabilim Dalımız bünyesinde yer alan **T.Ü. Tıp Fakültesi Dr. Ratıp Kazancıgil Kütüphanesi**'nde bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Egeli EŞ. Ord. Prof. Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil'in 21 Ocak 1969 tarihindeki cenaze töreninde yaptığı konuşma. *Tıp Dünyası*, 1969; 42: 139-140.
2. Kazancıgil A. Türk jinekoloji ve obstetrik bibliyografyası (1923-1973). İstanbul: Kağıt ve Basım İşleri A.Ş., 1973: XVI, XXXV-I, XXX, 154-167.
3. Gökay FK. Ord. Prof. Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil'i anarken. *Tıp Dünyası*, 1969; 42: 91-92.
4. Tözüm R. Ord. Prof. Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil'in 21 Ocak 1969 tarihindeki cenaze törenindeki konuşması. *Tıp Dünyası*, 1969; 42: 141-142.
5. Kazancıgil A. Cerrahpaşa Kadın-Doğum Anabilim Dalında kırk yıl (1957-1997). *Tıp Tarihi Araştırmaları*, 1999; 8: 204-215.
6. Aksel İŞ. Ord. Prof. Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil'in 21 Ocak 1969 tarihindeki cenaze törenindeki konuşması. *Tıp Dünyası*, 1969; 42:89-91.
7. Canlı Kaynak: Dr. Ratıp Kazancıgil ile yapılan görüşme.
8. "Tevfik Remzi Kazancıgil", (Büyük Laurosse cilt 11 içinde). İstanbul: Gelişim Yayınları, 1985: 6573.
9. "Tevfik Remzi Kazancıgil", (Ana Britannica cilt 18 içinde). İstanbul: Ana Yayıncılık ve Sanat Ürünleri, 1994: 311.

10. Kazancıgil A. Ölümünün 40'ıncı yılında Besim Ömer Paşa (1863-1940). *Dirim*. 1980; 55: 237-246.
11. Kazancıgil A. Doğum ve kadın hastalıkları bilgisi, (Dünyada ve Türkiye'de 1850 yılından sonra tıp dallarındaki ilerlemelerin tarihi içinde). İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, 1998: 76-85.
12. Kazancıgil A. Türkiye'de doğum bilgisi ve kadın hastalıkları eğitiminin 103. yılı (1892'den günümüze). *Tıp Tarihi Araştırmaları*. 1999; 8: Sayfa:216-226.
13. Gökay FK. Çeşitli yönleri ile Kazım İsmail Gürkan. *Tıp Dünyası*. 1972; 45: 164.
14. Cerrahpaşa Günü. İstanbul: Fatih Gençlik Vakfı Matb., 1984:19.
15. Kazancıgil TR. Üstad-ı evvel tabip Calinos'dan Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'e mektup". *Tıp Tarihi Araştırmaları (History Of Medicine Studies)*. 1999; 9:9-14.
16. Kazancıgil A, Solok V. Türk bilim tarihi bibliyografyası (1850-1981). İstanbul: 1981: 109-110.